

Czy Uniwersytety Trzeciego Wieku mogą być szansą na włączenie społeczne seniorów z niepełnosprawnościami?

Joanna Wojtyńska

 <https://orcid.org/0000-0001-5559-4043>

Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne

Polskie Towarzystwo Socjologiczne

 <https://doi.org/10.18778/8331-115-9.08>

Streszczenie

Szacuje się, że połowa osób z niepełnosprawnościami w Polsce to osoby powyżej 60 roku życia. Zarówno osoby niepełnosprawne, jak i seniorzy, to grupy zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym cyfrowym i informacyjnym. Jednym ze sposobów zapobiegania wykluczeniu jest zapewnianie dostępu do informacji i edukacji. Dostępność edukacji dla starszych osób z niepełnosprawnościami jest w dużej mierze uzależniona od świadomości i dobrej woli organizatorów form kształcenia przeznaczonych dla seniorów, w szczególności Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Znaczące zmiany w tym zakresie mogłyby wnieść przyjęte w 2019 r. ustawy: o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych oraz o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Pandemia COVID-19, związany z nią lockdown i zmiana formuły zajęć ze stacjonarnych na zdalne, teoretycznie mogła być szansą dla osób, które z różnych przyczyn nie miały możliwości dojeżdżać na zajęcia UTW. W artykule omówione zostały wyniki przeglądu stron internetowych UTW i analizy ich treści pod kątem formy oferowanych zajęć w trakcie i po lockdownie oraz obecności deklaracji dostępności i raportu o stanie zapewnienia dostępności, zestawione z wynikami badania przeprowadzonego na początku 2020 r., które miało odpowiedzieć na pytanie: czy i jakie oferty kierowane są do osób z niepełnosprawnościami.

Słowa kluczowe

dostępność, niepełnosprawność, osoby niepełnosprawne, seniorzy, starość, uniwersytet trzeciego wieku, wykluczenie.

Third Age Universities as an opportunity for social inclusion of seniors with disabilities

Abstract

It is estimated that half of the people with disabilities in Poland are people over 60 years of age. Both people with disabilities and seniors are groups at risk of social exclusion, including digital and information exclusion. One way to prevent exclusion is by providing access to information and education. The availability of education for older people with disabilities largely depends on the awareness and good will of the organizers of forms of education intended for seniors, in particular Third Age Universities. Significant changes in this area could be implemented by the acts adopted in 2019: on digital accessibility of websites and mobile applications of public entities and on ensuring accessibility to people with special needs. The COVID-19 pandemic, the related with it lockdown and the change in the formula of classes from stationary to remote learning, could theoretically be an opportunity for people who, for various reasons, were unable to travel to the TAU classes. The article discusses the results of the review of the TAU websites and the analysis of their content in terms of the form of the offered classes during and after lockdown, as well as the presence of an accessibility declaration and a report on the status of ensuring accessibility, compared with the results of the survey conducted at the beginning of 2020, which was to answer the question: if and what offers are addressed to people with disabilities.

Keywords

accessibility, disability, disabled people, seniors, old age, Third Age University, exclusion.

Problem edukacji seniorów z niepełnosprawnościami jest ważny i będzie nabierał na znaczeniu z uwagi na kilka okoliczności, niezależnie od kryteriów definiowania osoby „niepełnosprawnej” i „starszej” (por. Wojtyńska, 2020a). Dla zobrazowania skali zjawiska proponuje się w niniejszej publikacji przyjąć jak najszersze podejście, czyli:

1. 60 rok życia jako dolną granicę starości, zgodnie z wieloma dokumentami i aktami prawnymi oraz

2. niepełnosprawność biologiczną według kryterium unijnego, tj. opierającą się na samoocenie zdolności do wykonywania określonych czynności (jest poważnie ograniczona; ograniczona, ale niezbyt poważnie; nie ma ograniczeń). Ponieważ, jak wskazują badania i statystyki, nie wszystkie osoby, które mają nawet poważnie ograniczoną zdolność wykonywania codziennych czynności – występują o orzeczenie o niepełnosprawności.

Pierwszą okolicznością, z której wynika istotność podjętego zagadnienia, jest fakt, iż według szacunków ok. 50% procent osób z niepełnosprawnościami w Polsce, to osoby powyżej 60 roku życia (Sochańska-Kawiecka i in., 2017; Wojtyńska, 2020a).

Porównując dane Głównego Urzędu Statystycznego przedstawione w raportach *Stan zdrowia ludności Polski* w 2014 i w 2019 r., widać, że odsetki osób niepełnosprawnych biologicznie według kryterium unijnego nieznacznie, ale rosną (GUS, 2016; GUS, 2021b). Wśród osób w wieku 60–69 lat w 2014 r. było nieco ponad 37% osób z niepełnosprawnościami, a w 2019 – nieco ponad 40%. W grupie wiekowej 70–79 lat ten odsetek pozostał na tym samym poziomie 57%. A w przypadku osób powyżej 80 roku życia wyniósł odpowiednio blisko 78% i 79% (por. tabela 1).

Tabela 1. Seniorzy z niepełnosprawnościami wg kryterium biologicznego UE – porównanie 2014 i 2019 r.

Seniorzy wg wieku	Niepełnosprawni biologicznie wg UE w odsetkach	
	2014 rok	2019 rok
60–69	37,3	40,2
70–79	57,0	57,0
80 lat i więcej	77,9	79,0

Źródło: oprac. własne na podstawie GUS, 2016; GUS, 2021b.

Najnowsze dane pochodzą z *Informacji o wstępnych wynikach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021* (GUS, 2022). Wynika z nich, że w ciągu ostatnich 10 lat odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym (od 60 lat w przypadku kobiet i 65 w przypadku mężczyzn w górę) wzrósł o prawie 5 punktów procentowych – z 16,9% do 21,8%. Oznacza to, że w Polsce przybyło ponad 1,8 miliona osób w tym wieku i że więcej niż co piąty mieszkaniec Polski ma ponad 60 lat.

WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I CYFROWE

Drugą okoliczność, która ma wpływ na znaczenie podjętego tematu, to fakt, że zarówno osoby niepełnosprawne, jak i seniorzy, to grupy zagrożone wykluczeniem społecznym, a w szczególności wykluczeniem cyfrowym i informacyjnym. Ryszard Szarfenberg na podstawie kilkunastu definicji wykluczenia społecznego sformułował cztery ogólne koncepcje, które są stosowane w zależności od celów, jakim dana definicja ma służyć. Wykluczenie społeczne może więc być problemem dotyczącym:

1. partycypacji w życiu społecznym lub zbiorowym,
2. praw społecznych i socjalnych,
3. dostępu do *zasobów, dóbr publicznych, instytucji i systemów społecznych* lub
4. relatywnego i wielowymiarowego, stałego niezaspokajania potrzeb (Szarfenberg, 2010, s. 125).

Powołany w 2003 r. Zespół Zadaniowy ds. Reintegracji Społecznej przy Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w *Narodowej strategii integracji społecznej dla Polski* zdefiniował wykluczenie społeczne jako sytuację, która uniemożliwia lub znacznie utrudnia jednostce lub grupie *zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób* (Zespół Zadaniowy, 2003, s. 22). Natomiast Janusz Czapiński i Tomasz Panek, współautorzy badań „Diagnoza społeczna. Warunki i jakość życia Polaków” przeprowadzonych w 2011, 2013 i 2015 r., wyróżnili cztery typy wykluczenia społecznego: strukturalne (wynikające z miejsca zamieszkania i poziomu wykształcenia), fizyczne (związane z podeszłym wiekiem, niepełną sprawnością i samotnością), normatywne (wynikające z uzależnienia od alkoholu lub narkotyków, konfliktu z prawem i poczucia dyskryminacji) oraz materialne (związane z ubóstwem i bezrobociem) (Czapiński, Panek, 2015).

Wykluczenie cyfrowe jest specyficznym składnikiem wykluczenia społecznego. Wynika z braku możliwości efektywnego korzystania z nowoczesnych technik informacyjno-telekomunikacyjnych i powoduje, że społeczeństwo dzieli się na dwie zbiorowości: *tych, którzy mają dostęp do komputerów i Internetu, oraz tych, dla których dostęp do tych zdobyczy cywilizacyjnych jest ograniczony lub czasem niemal niemożliwy* (Widawska, Wysocka, Wieczorek, 2014, s. 11). W konsekwencji osoby wykluczone cyfrowo pozbawione są całkowicie lub mają ograniczony dostęp do wielu publicznych informacji, a co za tym idzie, są również wykluczone informacyjnie. Sednem wykluczenia cyfrowego nie jest więc samo posługiwanie się technologiami, ale różnice pomiędzy tymi dwiema zbiorowościami w zakresie możliwości uczestniczenia w życiu społeczno-kulturalnym, zawodowym czy politycznym, a w konsekwencji różnice w możliwościach samorealizacji.

Wśród uwarunkowań, prowadzących do wykluczenia cyfrowego i informacyjnego, wyróżnia się dwie kategorie: czynniki technologiczne, tzw. twarde i czynniki indywidualne, tzw. miękkie. Te pierwsze wynikają z nieustającego postępu technologicznego oraz trudności w dostępie do takich zasobów, jak sieć teleinformatyczna, odpowiednie urządzenia i oprogramowanie. Druga grupa to czynniki związane z barierami świadomościowymi, psychicznymi i motywacyjnymi, z brakiem wiedzy i umiejętności, a także

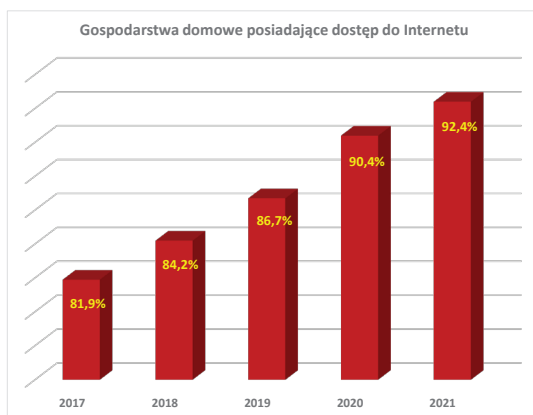
z naturalnymi ograniczeniami wynikającymi z niepełnosprawności (Widawska, Wysoc-ka, Wieczorek, 2014). Przyczyny wykluczenia cyfrowego można wyodrębnić na czterech poziomach. Pierwszy, podstawowy, wiąże się z motywacjami do korzystania z nowych technologii – motywacje mają wpływ zarówno na zakup komputera i internetu, jak i na pozyskanie stosownej wiedzy i umiejętności. Drugi poziom ma charakter fizyczny, czyli związany z posiadaniem sprzętu komputerowego i podłączenia do sieci. Trzecim poziomem wykluczenia cyfrowego są umiejętności. Wśród umiejętności związanych z obsługą komputera i internetu można wyróżnić kilka ich rodzajów:

- *operacyjne* – korzystanie z komputera, oprogramowania i internetu,
- *informacyjne* – umiejętność wyszukiwania, selekcji oceny przydatności i wiarygodności, a także przetwarzania informacji,
- *komunikacyjne* – czyli umiejętność efektywnego podtrzymywania relacji, dbania o własny wizerunek i prywatność,
- *strategiczne* – czyli umiejętność korzystania przynoszącego korzyści w różnych sferach życia (Batorski, Płoszaj, 2012, s. 9).

Ostatni, czwarty i najważniejszy poziom wykluczenia cyfrowego związany jest ze sposobami korzystania z nowych technologii z uwagi na korzyści lub szkody, jakie mogą one przynieść.

W badaniach społecznych poziom wykluczenia cyfrowego określa się przede wszystkim na podstawie posiadania lub nie dostępu do internetu i korzystania z niego, a także na podstawie posiadanych kompetencji cyfrowych, czyli *umiejętności warunkujących efektywne korzystanie z mediów elektronicznych* (ibidem, s. 10). Z analiz Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że z roku na rok rośnie odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do internetu, co oznacza, że zmniejsza się waga tego czynnika wykluczenia cyfrowego. W roku 2021 dostępu do internetu nie miało tylko 7,6% gospodarstw domowych, podczas gdy w 2017 r. było to 18,1% (GUS, 2021a). Statystyki dotyczące dostępu do internetu w poszczególnych latach przedstawiono na wykresie 1.

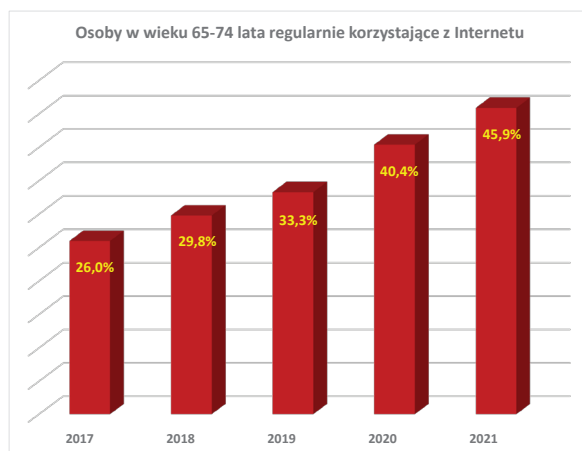
Wykres 1. Dostęp do internetu w gospodarstwach domowych w latach 2017–2021

Źródło: oprac. własne na podstawie GUS, 2021a.

Podkreślić jednak trzeba, że pomimo iż stale rośnie odsetek osób w wieku 65–74 lata korzystających z internetu (w 2017 r. osób w tym wieku, które nie używały internetu, było aż 74%, natomiast 4 lata później – 54,1%), to wciąż korzysta z internetu mniej niż połowa tej populacji. Statystyki dotyczące korzystania z internetu przez starsze osoby w poszczególnych latach przedstawione są na wykresie 2.

Wykres 2. Korzystanie z internetu przez starsze osoby w latach 2017–2021

Źródło: oprac. własne na podstawie GUS, 2021a.

GUS badał co roku także poziom kompetencji cyfrowych wśród osób korzystających z internetu. Rozróżniane były osoby: nieposiadające żadnych ogólnych umiejętności cyfrowych, posiadające niskie umiejętności cyfrowe, posiadające podstawowe umiejętności cyfrowe, posiadające ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe. Przez umiejętności cyfrowe rozumiano umiejętności informacyjne, komunikacyjne, rozwiązywania problemów oraz związane z oprogramowaniem. Wśród osób w wieku 65–74 lata takimi umiejętnościami dysponuje wciąż mniej niż połowa populacji w tym wieku i w większości przypadków są to umiejętności niskie, pomimo że w tym zakresie także widać przyrost z roku na rok. W 2017 r. takie umiejętności posiadało 20% osób w wieku 65–74, a w roku 2020 – 30,4%. Zdecydowanie najwięcej osób w tym wieku nie korzysta z internetu lub korzysta, ale nie ma żadnych umiejętności cyfrowych, przy czym tu odsetek wyraźnie zmalał – z blisko 72% w 2017 r. do 59,5 w 2020 r. W 2021 r. GUS tego zagadnienia nie zbadał. Szczegółowe wyniki badań przeprowadzonych w latach 2017–2020 przedstawiono w tabeli 2.

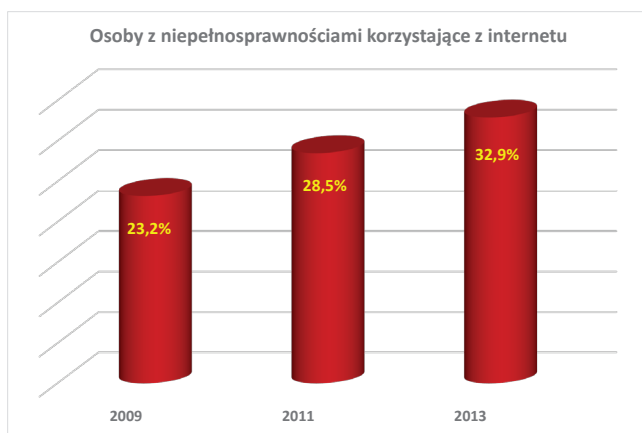
Tabela 2. Kompetencje cyfrowe starszych osób w latach 2017–2020

	2017	2018	2019	2020	2021
	odsetek w populacji osób w wieku 65–74 lata				
Osoby posiadające ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe	1,9	2,2	2	2,3	bd
Osoby posiadające podstawowe umiejętności cyfrowe	6,2	6,9	6,9	7,8	bd
Osoby posiadające niskie umiejętności cyfrowe	20	23,6	26,2	30,4	bd
Osoby niekorzystające z internetu lub korzystające, ale nieposiadające żadnych umiejętności cyfrowych	71,9	67,3	64,9	59,5	bd

Źródło: oprac. własne na podstawie GUS, 2017; GUS, 2018; GUS, 2019a; GUS, 2020.

Dane dotyczące korzystania z internetu przez osoby z niepełnosprawnościami są jeszcze mniej aktualne, ponieważ pochodzą z badań „Diagnoza społeczna. Warunki i jakość życia Polaków” z 2009, 2011 i 2013 r. (Garwol, 2019). Wówczas wyniki te również wskazywały na stosunkowo niski odsetek osób z niepełnosprawnościami korzystających z internetu (por. wykres 3). Gdyby przyjąć, że przez kolejne lata przyrost tego odsetka utrzymywał się na podobnym poziomie, to w 2021 r. powinien on osiągnąć ok. 50%.

Wykres 3. Korzystanie z internetu przez osoby niepełnosprawne w latach 2009–2013

Źródło: oprac. własne na podstawie Garwol, 2019.

ROLA DOSTĘPU DO INFORMACJI W ZAPOBIEGANIU WYKLUCZENIA

Na rolę edukacji oraz dostępu do informacji w zapobieganiu wykluczenia społeczne- go wskazuje wiele opracowań i dokumentów. Międzynarodowym dokumentem, który podnosi tę kwestię, jest *Międzynarodowa strategia działania w kwestii starzenia się społeczeństw*, przyjęta podczas Drugiego Światowego Zgromadzenia na temat starzenia się społeczeństw w Madrycie w 2002 r. Strategia ta zakłada, że uczestniczenie w kształceniu ustawicznym jest jednym ze sposobów przeciwdziałania marginalizacji starszych osób z uwagi na kilka przesłanek: daje szansę na kontynuowanie zatrudnienia, angażuje w działania wolontariackie oraz pozwala w pełni uczestniczyć w życiu społeczeństwa z pomocą nowoczesnych technologii informacyjno-telekomunikacyjnych (Report, 2002), do których zalicza się m.in. internet. *Ten sposób komunikacji, w przypadku ludzi starszych, często niepełnosprawnych w stopniu uniemożliwiającym przemieszczanie się, może przeciwdziałać ich izolacji i osamotnieniu. Edukację uznano za podstawowy czynnik dalszego produktywnego życia, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i narodowym* (Ziębińska, 2010, s. 57).

Z kolei przywołana wcześniej *Narodowa strategia integracji społecznej dla Polski* po pierwsze wśród grup podatnych na wykluczenie społeczne wymienia *niepełnosprawnych i chronicznie chorych oraz starsze osoby samotne* (Zespół Zadaniowy 2003, s. 66–67). Po drugie wskazuje priorytetowe działania, które należy podejmować w celu skutecznego zwalczania wykluczenia i wymienia wśród nich *działania ułatwiające obywatelom szeroki dostęp do informacji o ich możliwościach, prawach i zobowiązaniach* (Zespół Zadaniowy, 2003, s. 68). W szczególności takie działania, jak *poprawianie dostępu do Internetu oraz poprawianie dostępności dla osób niepełnosprawnych informacji specjalnie przygotowywanych w związku z ich specyficznymi potrzebami* (Zespół Zadaniowy, 2003, s. 70). Katarzyna Garwol natomiast, podsumowując swój przeglądowy artykuł dotyczący tej problematyki, zauważa, że *w najbliższym czasie ważnym elementem [walki z wykluczeniem cyfrowym – przyp. aut.] będzie proces przełamywania barier związanych z brakiem potrzeb, chęci i kompetencji w korzystaniu z osiągnięć cyfryzacji. Dotyczy to zwłaszcza osób starszych i niepełnosprawnych* (Garwol, 2013, s. 64).

ROLA UTW W ZAPOBIEGANIU WYKLUCZENIA

W pracy doktorskiej *Uniwersytety Trzeciego Wieku jako instytucje przeciwdziałające marginalizacji osób starszych* jej autorka, konkludując swoje badania i analizę literatury, sformułowała szereg wniosków dotyczących wpływu UTW na życie słuchaczy. Podkreśliła przede wszystkim, że *UTW aktywizują słuchaczy zarówno intelektualnie, ruchowo jak i społecznie, ale zwróciła również uwagę, że Ludzie starsi w Polsce należą do tej grupy osób, która bardzo rzadko korzysta z komputera i Internetu (...). UTW mogą w tej sferze poprawić funkcjonowanie osób starszych. Coraz częściej polskie UTW dostrzegają konieczność realizowania zajęć, które pozwalają ludziom starszym uczestniczyć w życiu społeczeństwa informacyjnego* (Ziębińska, 2010, s. 322–323). Do podobnej konkluzji doszli Lew-Starowicz i Lorecka (2013, s. 48): *Utrzymanie vitalności dzięki korzystaniu z oferty Uniwer-*

syntetów Trzeciego Wieku, dostosowanej merytorycznie i technologicznie do możliwości i tempa uczenia się seniorów, jest formą aktywizacji dojrzałych obywateli przekładającą się na utrzymanie sprawności intelektualnej, rozwijanie zainteresowań, nabywanie nowych kompetencji i w wielu wypadkach także włączenie cyfrowe.

Z badań przeprowadzonych w 2019 r. przez zespół badawczy przy SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny wynika, że seniorzy coraz rzadziej korzystają z zajęć z obsługi komputera, oferowanych przez UTW. Jest to rezultat pewnej zmiany pokoleniowej – słuchaczami Uniwersytetów Trzeciego Wieku zostają osoby, które już potrafią posługiwać się takim sprzętem. Pomimo tego rola UTW, a w szczególności bezpłatnych lub niskopłatnych zajęć, pozostaje znacząca, gdyż z uwagi na złą sytuację materialną dla wielu seniorów możliwe jest uczestnictwo tylko w takich zajęciach (Sałustowicz i in., 2020). Nadmienić trzeba, że w roku akademickim 2017/2018 kursy komputerowe oferowało 366 z 599 UTW, czyli 61% (GUS, 2019b).

ANALIZA STRON UTW POMIĘDZY 27 STYCZNIA A 22 MARCA 2020 R.

Edukacja seniorów z niepełnosprawnościami ma równie wiele wymiarów, jak edukacja dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami. W tzw. Warnock Report, opublikowanym w Wielkiej Brytanii w 1978 r. (Krzyżyk, 2012; Olechowska, 2016; Zaremba, 2014), w którym po raz pierwszy oficjalnie użyto terminu „specjalne potrzeby edukacyjne”, wyodrębniono trzy zakresy niezbędnego wsparcia: dydaktyczne, techniczne i psychospołeczne. Wsparcie dydaktyczne wiąże się z doбором treści i metod nauczania, techniczne opiera się na dostosowaniu środowiska fizycznego oraz udostępnieniu odpowiednich urządzeń i środków dydaktycznych, a psychospołeczne wymaga zbudowania sprzyjających warunków emocjonalnych. Chodzi więc nie tylko o stosowaną metodykę, program nauczania i odpowiednią atmosferę, ale także o dostępność architektoniczną, cyfrową czy informacyjną i komunikacji.

O ile konieczność zapewnienia dostępności edukacji dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest w taki czy inny sposób uregulowana przepisami prawnymi, to dostępność edukacji dla starszych osób z niepełnosprawnościami jest w dużej mierze uzależniona od świadomości i dobrej woli organizatorów form kształcenia przeznaczonych dla seniorów. Autorka tego artykułu postanowiła przyjrzeć się bliżej temu tematowi i na początku 2020 r. przeprowadziła analizę 148 stron internetowych Uniwersytetów Trzeciego Wieku, co stanowi ok. 23 proc. wszystkich UTW istniejących w Polsce wg danych z 2018 r. (Wojtyńska, 2020b).

Strony do analizy zostały tak wybrane z bazy UTW¹, by próba objęła minimum 14% UTW z każdego województwa i aby został w przybliżeniu zachowany rozkład form or-

¹ Baza UTW sporządzona na potrzeby badania „Rola Uniwersytetów Trzeciego Wieku w procesie aktywizacji kulturalnej seniorów” zrealizowanego w 2016 r. przez firmę ProVision Solutions, a współfinansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

ganizacyjno-prawnych, analogiczny do rozkładu form Uniwersytetów Trzeciego Wieku przebadanych przez GUS (por. tabela 3). Najwięcej było stron stowarzyszeń – nieco ponad 41%, a na następnym miejscu – szkół wyższych – prawie 36%.

Tabela 3. Informacja nt. przeanalizowanych w 2020 r. stron internetowych Uniwersytetów Trzeciego Wieku w świetle statystyki GUS (2019b), z podziałem na formy organizacyjno-prawne

Forma organizacyjno-prawna UTW	Liczba UTW w roku akademickim 2017/2018 wg GUS (2019 b)	Strony internetowe UTW przeanalizowane w okresie styczeń-marzec 2020	
		w liczbach bezwzględnych	w procentach [%]
1. stowarzyszenie, którego główną formą działalności jest UTW	268	61	41,2
2. fundacja, której główną formą działalności jest UTW	5	1	0,7
3. organizacja pozarządowa, której główna forma działalności jest inna niż UTW	63	8	5,4
4. szkoła wyższa	129	53	35,8
5. centrum kształcenia ustawicznego	6	3	2
6. dom, ośrodek kultury	106	16	10,8
7. biblioteka	6	4	2,7
8. instytucja pomocy społecznej	5	1	0,7
9. inna jednostka powołana przez urząd gminy, miasta	5	1	0,7
10. inna forma	6	0	0
Razem	599	148	100

Źródło: oprac. własne.

Z ostatniego raportu GUS dotyczącego Uniwersytetów Trzeciego Wieku (GUS, 2019b) wynika, że w roku akademickim 2017/2018 roku mniej niż 8 proc. z ponad 113 tys. uczestników miało prawo do renty (niekoniecznie wynikającej z tytułu niezdolności do pracy), co oznacza, że grupa osób uznawanych prawnie za niepełnosprawne była jeszcze mniejsza. Jednocześnie blisko 45% z 599 uczestniczących w badaniu GUS UTW deklarowało uwzględnianie w swojej ofercie potrzeb szkoleniowych osób z niepełnosprawnościami.

Jednak wyniki badania przeprowadzonego na początku 2020 r., które miało odpowiedzieć na pytanie: czy i jakie oferty kierowane są do osób z niepełnosprawnościami, pokazały mało optymistyczny obraz. Pomimo zapisów w statutach stowarzyszeń prowadzących Uniwersytety Trzeciego Wieku, stawiających sobie za cel „działania na rzecz

osób niepełnosprawnych”, tylko kilka z nich kierowało komunikaty wprost do seniorów z niepełnosprawnościami. W sumie niecałe 11% z poddanych analizie stron zawierało informacje, które w jakiś sposób dotyczyły problematyki niepełnosprawności. Dodatkowo nieco ponad 14% spośród wziętych pod uwagę UTW korzystało z dostępnej architektonicznie infrastruktury wyższych uczelni.

DOKUMENTY DOTYCZĄCE DOSTĘPNOŚCI

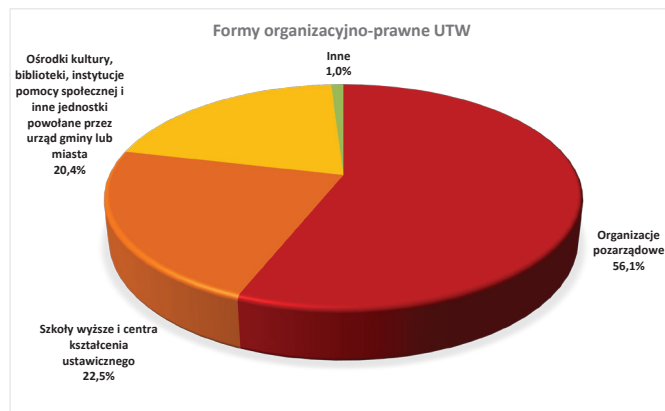
Pierwszym formalnym dokumentem, który mógł coś zmienić w zakresie dostępności Uniwersytetów Trzeciego Wieku, ale tylko w przypadku UTW realizujących projekty finansowane ze środków unijnych, były *Standardy dostępności dla polityki spójności 2014–2020*, stanowiące załącznik do *Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014–2020*, wprowadzone przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju 5 kwietnia 2018 r. Miały one zastosowanie do wszystkich projektów wyłonionych w wyniku konkursów lub wezwania do złożenia wniosku o dofinansowanie projektu, ogłoszonych po dniu podpisania powyższych wytycznych.

Zdecydowanie bardziej znaczące zmiany w tym zakresie mogłyby wnieść przyjęte w 2019 r. ustawy: z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019 poz. 848) oraz ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2019 poz. 1696). Pierwsza z tych ustaw, dotycząca dostępności cyfrowej stron internetowych, wymaga m.in. sporządzenia tzw. deklaracji dostępności strony internetowej lub aplikacji mobilnej podmiotu publicznego, która musi być udostępniona na stronie internetowej danego podmiotu i aktualizowana do 31 marca każdego roku. Dla stron opublikowanych przed 23 września 2018 r. obowiązek ten rozpoczął się w 2020 r., dla stron opublikowanych po tej dacie – rok wcześniej. Druga z tych ustaw, dotycząca zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, nałożyła na podmioty publiczne m.in. obowiązek wyznaczenia tzw. koordynatorów do spraw dostępności oraz opracowywania co 4 lata raportów o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w tych podmiotach. Raporty te powinny być sporządzane najpóźniej do 31 marca danego roku, przekazywane do ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego lub właściwego miejscowo wojewody i publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej danego podmiotu lub na jego stronie internetowej. Pierwsze raporty miały być opracowane do 31 marca 2021 r.

Powstaje pytanie, jakie zastosowanie mają te dokumenty w przypadku Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Z raportu GUS i analizy stron wynika, że łącznie ok. 30% UTW jest prowadzonych przez podmioty publiczne lub korzysta z ich infrastruktury (pomieszczeń, strony internetowej). Trzeba bowiem do nich zaliczyć wszystkie UTW prowadzone przez ośrodki kultury, biblioteki, instytucje pomocy społecznej i inne jednostki powołane przez urząd gminy lub miasta, publiczne szkoły wyższe i centra kształcenia ustawicznego

oraz stowarzyszenia wspierane przez te podmioty. Rozkład skategoryzowanych form organizacyjno-prawnych Uniwersytetów Trzeciego Wieku w roku akademickim 2017/2018 przedstawiono na wykresie 4.

Wykres 4. Formy organizacyjno-prawne Uniwersytetów Trzeciego Wieku w roku akademickim 2017/2018

Źródło: oprac. własne na podstawie GUS, 2019b.

ANALIZA STRON UTW POMIĘDZY 1 A 30 KWIETNIA 2022 R.

W momencie wprowadzenia lockdownu w 2020 r. z powodu pandemii COVID-19, kiedy wszystkie szkoły przeszły na nauczanie zdalne, Ministerstwo Edukacji Narodowej proponowało korzystanie z dostosowanych do standardu WCAG (*Web Content Accessibility Guidelines*) materiałów zamieszczonych na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej. Uniwersytety Trzeciego Wieku nie były w tak dobrej sytuacji. Początkowo wszystkie Uniwersytety Trzeciego Wieku zawiesiły działalność, jednak część z nich z czasem zorganizowała zajęcia online lub udostępniła nagrania wykładów. Sytuacja ta dla wielu seniorów – nie tylko tych z niepełnosprawnościami – mogła być szansą na uczestnictwo w aktywnościach, do których wcześniej nie mieli dostępu z uwagi na architektoniczne czy transportowe bariery. Warunkiem było dysponowanie możliwościami i umiejętnościami korzystania z internetu oraz odpowiedniego sprzętu i oprogramowania. A w przypadku osób ze specjalnymi potrzebami – także dostępności informacji o tych zajęciach na stronach UTW.

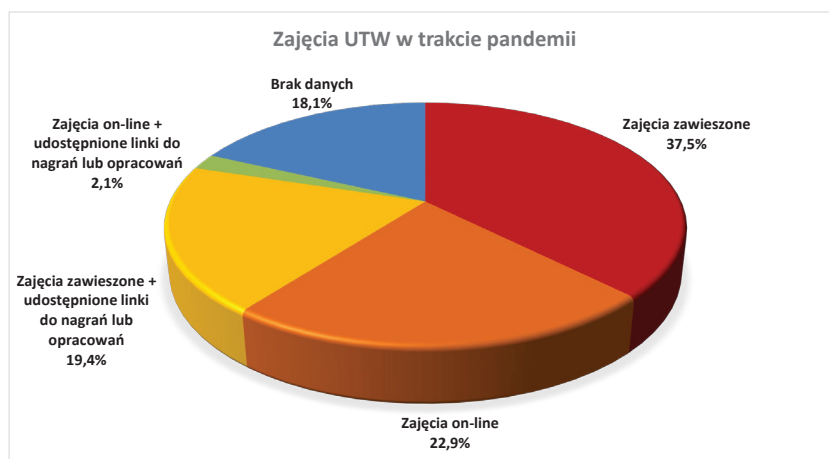
Analizie zostały poddane strony tych samych Uniwersytetów Trzeciego Wieku, co na początku 2020 r. Cztery z nich przestały istnieć, w związku z czym ostatecznie dane pochodzą ze 144 stron. Zniknął jeden UTW prowadzony przez organizację pozarządową, dla której UTW nie był główną działalnością i trzy prowadzone przez niepubliczne szkoły wyższe. Ponadto w dwóch przypadkach zmieniła się forma organizacyjno-prawna: je-

den uniwersytet z prowadzonego przez bibliotekę zmienił się w stowarzyszenie, a drugi z prowadzonego przez szkołę wyższą – w prowadzony przez bibliotekę. Wykaz przeanalizowanych stron internetowych, pogrupowanych według województw, zawiera załącznik nr 1 (na końcu rozdziału).

Celem przeprowadzonej analizy stron było pozyskanie informacji na temat działalności Uniwersytetów Trzeciego Wieku w trakcie pandemii (po ogłoszeniu lockdownu) oraz po zniesieniu obostrzeń. Analizie podlegały treści komunikatów i aktualności, zwłaszcza zaproszenia do udziału w planowanych wydarzeniach i harmonogramy zajęć.

Z analizy treści stron wynika, że całkowicie zawiesiło zajęcia i działalność mniej niż 38% UTW (54). Więcej – ponad 44% UTW w takiej czy innej formie oferowało zajęcia swoim słuchaczom. Część (32 UTW – 22%) zaproponowała zajęcia online za pomocą platform internetowych typu Zoom lub Teams. W jednym przypadku powstała nawet własna platforma, zaprojektowana specjalnie pod potrzeby UTW. Oczywiście propozycja zajęć online była węższa niż oferowana przed pandemią. Najczęściej były to wykłady, w nielicznych przypadkach również warsztaty lub lektoraty. Część UTW udostępniała zajęcia prowadzone przez inne uniwersytety. Druga, podobnie liczna grupa UTW (29 – 20%) nie prowadziła zajęć w czasie rzeczywistym, ale udostępniała linki do nagranych wykładów lub innych zajęć – warsztatów czy zajęć ruchowych. Były to filmy własne lub zrealizowane przez inne podmioty, w tym UTW. Część uniwersytetów oferowała wykłady w formie prezentacji lub tekstów do czytania. Jeden z UTW co tydzień wieszał na swojej stronie wykaz zadań do wykonania przez słuchaczy w danym tygodniu. Trzy uniwersytety zdecydowały się na obie formy kontaktu – online i linki do nagrań lub opracowań. W przypadku 18% przeanalizowanych stron Uniwersytetów Trzeciego Wieku nie było możliwe ustalenie, jak działały te UTW w okresie pandemii, ponieważ nie publikują one archiwalnych informacji (por. wykres 5).

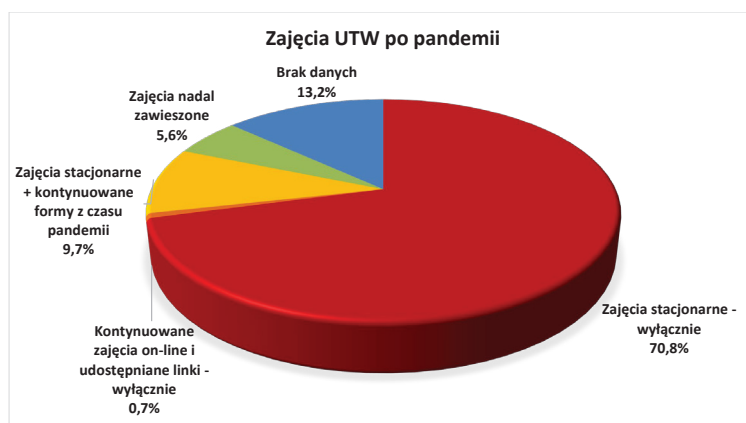
Wykres 5. Działalność Uniwersytetów Trzeciego Wieku w trakcie pandemii COVID-19

Źródło: oprac. własne.

Po zniesieniu lockdownu i oficjalnym ogłoszeniu, że pandemia ma się ku końcowi, zdecydowana większość UTW (ponad 70%) powróciła do zajęć stacjonarnych. Kilka naście uniwersytetów zdecydowało się na połączenie obu form zajęć – część w formie stacjonarnej, a część w takiej formie, w jakiej prowadziły je w trakcie pandemii. Tylko jeden UTW kontynuował zajęcia w formie online, a 8 miało w kwietniu 2022 r. nadal całkowicie zawieszoną działalność. Blisko 20 UTW (13,2%) zamieszcza na swojej stronie różnego rodzaju aktualności dla swoich słuchaczy, w tym oferty wyjazdów czy imprez sportowych, ale nie ma żadnych informacji na temat stałych zajęć (por. wykres 6).

Wykres 6. Działalność Uniwersytetów Trzeciego Wieku po pandemii COVID-19

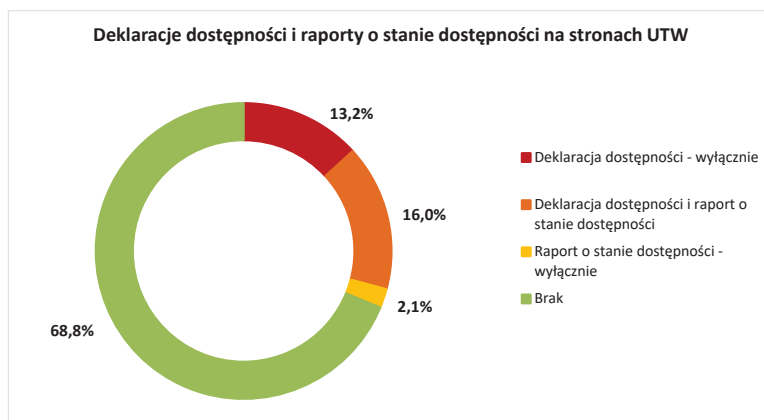
Źródło: oprac. własne.

Z komentarzy użytkowników stron internetowych UTW wynika, że zdecydowana większość uczestników z ulgą i radością przyjęła powrót do stacjonarnej formy zajęć i osobistych kontaktów. Tylko w jednym przypadku pojawiły się głosy oburzenia, dlatego przywraca się stacjonarne spotkania, pomimo że zagrożenie nadal istnieje. Ten stosunek seniorów do zajęć online potwierdzają wyniki badania zrealizowanego przez Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e” i Polsko-Amerykańską Fundację Wolności, przedstawione w raporcie *Zoom na UTW w pandemii COVID-19*. W opinii liderki Uniwersytetów Trzeciego Wieku zainteresowanie zajęciami online (...) jest silnie skorelowane z wiekiem. (...) Zajęcia zdalne mogą cieszyć się zainteresowaniem wśród starszych dorosłych w III wieku, szczególnie jeśli są przyzwyczajeni do takiej formy kontaktu i/lub gdy odbywają się w gronie osób wcześniej znanych. Były one wówczas odbierane jako naturalna kontynuacja programu oraz współdziałania w grupie. (...) Jednak nie odgrywała ona roli wśród starszych słuchaczy, powyżej 80. r.ż. – te osoby nie podejmowały prób korzystania z narzędzi cyfrowych, nie były też zainteresowane przyswojeniem wiedzy bez osobistego kontaktu. Dla najstarszych słuchaczy oferta zdalnych zajęć nie jest ani atrakcyjna, ani dostępna. Wykluczenie może wynikać albo z barier instytucjonalnych, albo indywidualnych motywacji. (...) planując przyszłe działania skierowane do słuchaczy w IV wieku, należy

przewidzieć inne niż zdalne formy podtrzymania kontaktu (Rosochacka-Gmitrzak, 2021, s. 12). To zdanie potwierdziły słuchaczki UTW, wg których zdalna forma zajęć i korzystanie z informacji zamieszczanych na stronach internetowych były rozwiązaniami skutecznymi tylko w sytuacji, gdy uczestnicy UTW byli do tego wcześniej przygotowani i przyzwyczajeni – a przede wszystkim mieli internet.

W międzyczasie na stronach internetowych UTW zaszło trochę zmian. Mianowicie w wyniku wejścia w życie omówionych wcześniej aktów prawnych z zakresu dostępności – na stronach niektórych UTW pojawiły się deklaracje dostępności dotyczące tych stron, a w Biuletynach Informacji Publicznej podmiotów publicznych, które z UTW współpracują lub je prowadzą – raporty o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w tych podmiotach. Trzeba podkreślić, że pojawiły się tylko na niektórych stronach – jeden z tych dokumentów lub oba zostały zamieszczone łącznie w przypadku 45 UTW. Czyli dla blisko 70% stron żaden z tych dokumentów nie został sporządzony (por. wykres 7). W dwóch przypadkach odnośniki do deklaracji dostępności były, ale prowadziły do ogólnych, niewypełnionych danymi szablonów.

Wykres 7. Deklaracje dostępności i raporty o stanie dostępności na stronach Uniwersytetów Trzeciego Wieku

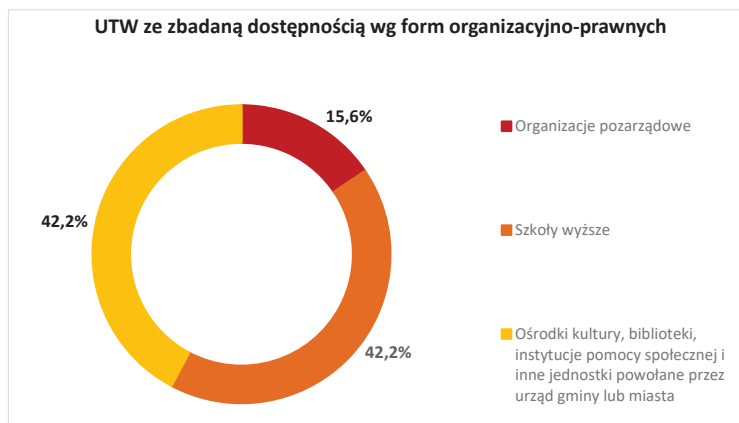

Źródło: oprac. własne.

Co ważne – tylko 3 podmioty zadeklarowały pełną zgodność strony internetowej z wymaganiami ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych. Pozostałe określiły ją jako „częściową zgodność”.

Oczywiście wszystkie strony, na których zamieszczono deklaracje dostępności, to strony należące do podmiotów publicznych. Wśród nich 42,2% to strony UTW związane ze szkołami wyższymi, tyle samo – z ośrodkami kultury, bibliotekami, instytucjami pomocy społecznej lub innymi jednostkami powołanymi przez urząd gminy lub miasta. Natomiast 15,6% to strony organizacji pozarządowych, które korzystają ze wsparcia podmiotu publicznego i jego strony (por. wykres 8).

Wykres 8. Uniwersytety Trzeciego Wieku posiadające na stronach internetowych deklaracje dostępności lub raporty o stanie dostępności – wg form organizacyjno-prawnych

Źródło: oprac. własne.

Biorąc pod uwagę całą przebadaną próbę, widać, że deklaracje dostępności lub raporty o stanie dostępności zamieściła większość publicznych podmiotów (86,4%), jedna trzecia spośród uczelni i CKU (35,8%) oraz jedna dziesiąta organizacji pozarządowych. Szczegółowe wyniki przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Uniwersytety Trzeciego Wieku posiadające na stronach internetowych deklaracje dostępności lub raporty o stanie dostępności – udział w liczbie wszystkich stron UTW przeanalizowanych w 2022 r.

Forma organizacyjno-prawna UTW	Liczba UTW w próbie	W tym UTW ze zbadaną dostępnością	
		w liczbach bezwzględnych	w procentach [%]
Organizacje pozarządowe	69	7	10,1
Szkoły wyższe i centra kształcenia ustawicznego	53	19	35,8
Ośrodki kultury, biblioteki, instytucje pomocy społecznej i inne jednostki powołane przez urząd gminy lub miasta	22	19	86,4
Razem	144	45	31,3

Źródło: oprac. własne.

Podsumowując, można powiedzieć, że zawieszenie stacjonarnych zajęć podczas pandemii COVID-19 i związanego z nią lockdownu mogło potencjalnie stanowić szansę na uczestnictwo w zajęciach Uniwersytetów Trzeciego Wieku dla tych seniorów, którzy przed pandemią nie mogli korzystać z oferty UTW z uwagi na architektoniczne czy transportowe bariery. Jednak biorąc pod uwagę wypowiedzi uczestniczek badania „Zoom na UTW w pandemii COVID-19” jest mało prawdopodobne, by w zajęciach online uczestniczył ktokolwiek nowy, niebędący wcześniej słuchaczem UTW. Z drugiej strony trzeba zauważyć, że zainteresowanie zajęciami online będzie rosło. W wiek senioralny wchodzi bowiem pokolenie, dla którego obsługa komputera i korzystanie z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych nie stanowi już większego problemu. Autorzy publikacji podsumowującej wyniki projektu badawczego „Rola UTW w zaspokajaniu potrzeb edukacyjnych seniorów” wśród najważniejszych potencjalnych obszarów rozwoju UTW wskazali przesunięcie *części działalności UTW do przestrzeni internetowej* (Sałustowicz i in., 2020, s. 163).

Dostępność stron internetowych UTW pozostawia jednak wiele do życzenia. Pozytywnym aspektem wprowadzonych ustaw jest natomiast zwrócenie uwagi na problem, który wcześniej nie był dostrzegany i budowanie świadomości w zakresie zapewniania szeroko rozumianej dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Jest więc szansa, że wśród słuchaczy Uniwersytetów Trzeciego Wieku będzie z czasem przybywało seniorów z niepełnosprawnościami – jeśli nie na zajęciach stacjonarnych, to przynajmniej w formule zdalnej.

BIBLIOGRAFIA

- Batorski, D., Płoszaj, A. (2012). *Diagnoza i rekomendacje w obszarze kompetencji cyfrowych społeczeństwa kompetencji cyfrowych społeczeństwa i przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu i przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu w kontekście zaprogramowania wsparcia w latach 2014–2020*. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. https://www.euroreg.uw.edu.pl/dane/web_euroreg_publications_files/3513/ekspertyza_mrr_kompetencjacyfrowe_2014-2020.pdf
- Czapiński, J., Panek, T. (2015). *Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków. Raport*. Rada Monitoringu Społecznego. http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2015.pdf
- Garwol, K. (2019). Stopień umiejętności korzystania z technologii cyfrowych a wykluczenie społeczne na przykładzie osób niepełnosprawnych, starszych i ubogich. *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 2(58), 47–68. http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-35629e8e-5ae9-46eb-8e25-a5fa63424eeb/c/tekst_4_Katarzyna_Garwol.pdf
- GUS (2016). *Stan zdrowia ludności Polski w 2014 r.* Główny Urząd Statystyczny.
- GUS (2017). *Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2013–2017*. Główny Urząd Statystyczny.
- GUS (2018). *Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2014–2018*. Główny Urząd Statystyczny.
- GUS (2019a). *Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2015–2019*. Główny Urząd Statystyczny.
- GUS (2019b). *Uniwersytety Trzeciego Wieku w roku akademickim 2017/2018*. Główny Urząd Statystyczny.
- GUS (2020). *Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.* Główny Urząd Statystyczny.
- GUS (2021a). *Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2021 r.* Główny Urząd Statystyczny.
- GUS (2021b). *Stan zdrowia ludności Polski w 2019 r.* Główny Urząd Statystyczny.
- GUS (2022). *Informacja o wstępnych wynikach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021*. Główny Urząd Statystyczny.
- Krzyżyk, D. (2012). Specjalne potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży – zarys problematyki. W: A. Guzy, D. Krzyżyk (red.), *Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. T. 1* (s. 7–16). Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP.
- Lew-Starowicz, R., Lorecka, K. (2013). *Włączenie cyfrowe – droga do reintegracji społecznej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- Olechowska, A. (2016). *Specjalne potrzeby edukacyjne*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Report of the Second World Assembly on Ageing (2002). United Nations. <https://unece.org/fileadmin/DAM/pau/MIPAA.pdf>
- Rosochacka-Gmitrzak, M. (2021). *Zoom na UTW w pandemii COVID-19. Raport z badania*. Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę”, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności. https://utwdlaspolecznosci.pl/wp-content/uploads/2021/10/Raport_Zoom-na-UTW-w-czasie-pandemii.pdf

- Sałustowicz, P., Goryńska-Bittner, B., Kokociński, M., Pryśłowska-Kamińska, A. (2020). *Potrzeby edukacyjne seniorów a Uniwersytet Trzeciego Wieku*. Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.
- Sochańska-Kawiecka, M., Kołakowska-Seroczyńska, Z., Zielińska, D., Makowska-Belta, E., Ziewiec, P. (2017). *Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych*. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. https://www.pfron.org.pl/fileadmin/Badania_i_analizy/Badanie_potrzeb_ON/Raport_koncowy_badanie_potrzeb_ON.pdf?utm_campaign=p-fron&utm_source=df&utm_medium=download
- Szarfenberg, R. (2010). Marginalizacja i wykluczenie społeczne – panorama językowo-teoretyczna. W: R. Szarfenberg, C. Żołędowski, M. Theiss (red.), *Ubóstwo i wykluczenie społeczne. Perspektywa poznawcza* (s. 115–136). Dom Wydawniczy ELIPSA.
- Widawska, E., Wysocka, E., Wieczorek, Z. (2014). *Wyznaczniki wykluczenia cyfrowego i dostępności stron internetowych instytucji publicznych*. Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.
- Wojtyńska, J. (2020a). Niepełnosprawni seniorzy – problemy operacjonalizacji pojęcia. W: G. Całek, J. Niedbalski, D. Żuchowska-Skiba (red.), *Jak badać zjawisko niepełnosprawności. Szanse i zagrożenia założeń teoretycznych i metodologicznych studiów nad niepełnosprawnością* (s. 255–273). Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Wojtyńska, J. (2020b). Problemy dostępności Uniwersytetów Trzeciego Wieku dla niepełnosprawnych seniorów. *Studia humanistyczne AGH*, 3, vol. 19, 93–121. <https://doi.org/10.7494/human.2020.19.3.93>
- Zaremba, L. (2014). *Specjalne potrzeby rozwojowe i edukacyjne dzieci i młodzieży. Identyfikowanie SPR i SPE oraz sposoby ich zaspokajania*. Ośrodek Rozwoju Edukacji. <http://bc.ore.edu.pl/dlibra>
- Zespół Zadaniowy ds. Reintegracji Społecznej (2003). *Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski*. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. https://www.ipiss.com.pl/wp-content/uploads/downloads/2012/08/nsis_2000.pdf
- Ziębińska, B. (2010). *Uniwersytety Trzeciego Wieku jako instytucje przeciwdziałające marginalizacji osób starszych*. Uniwersytet Śląski w Katowicach Wydział Nauk Społecznych. <https://www.sbc.org.pl/dlibra/show-content/publication/edition/7028?id=7028>

AKTY PRAWNE

- MiR (2018). Standardy dostępności dla polityki spójności 2014–2020 – Załącznik nr 2 do: Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014–2020. Minister Inwestycji i Rozwoju. https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/55001/Zalacznik_nr_2_do_Wytycznych_w_zakresie_rownosci_zatwierdzone_050418.pdf
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Dz.U. 2019 poz. 848.
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Dz.U. 2019 poz. 1696.

Załącznik nr 1. Wykaz przeanalizowanych stron internetowych według województw

Lp.	Nazwa	Forma organizacyjno-prawna	Adres strony internetowej	Data dostępu
Województwo dolnośląskie				
1.	Bielawski Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://www.butw.pl	1.04.2022
2.	Bierutowski Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Ośrodku Kultury i Sportu	dom, ośrodek kultury	https://okiswbierutowie.pl/bierutowski-universytet-trzeciego-wieku/	1.04.2022
3.	Dzierżoniowski Uniwersytet Trzeciego Wieku	fundacja	https://www.facebook.com/Dzier%C5%BConiowski-Uniwersytet-Trzeciego-Wieku-737481656389112/	1.04.2022
4.	Karkonoski Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Jeleniej Górze	szkoła wyższa	http://www.kpswjg.pl/pl/kutw	1.04.2022
5.	Uniwersytet Trzeciego Wieku Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy	szkoła wyższa	http://www.pwsz.legnica.edu.pl/strona-1742-utw_onas-4	1.04.2022
6.	Stowarzyszenie Pożytku Publicznego Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	https://pl-pl.facebook.com/utw-milicz/	1.04.2022
7.	Polkowicki Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uczelni Jana Wyżykowskiego	szkoła wyższa	http://putw.ujw.pl/index.php?id=info	1.04.2022
8.	Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wałbrzyskiej Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości	szkoła wyższa	https://wvszip.pl/universytet-iii-wieku/	1.04.2022
9.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Uniwersytecie Wrocławskim	szkoła wyższa	http://utw.uni.wroc.pl/	1.04.2022
10.	Uniwersytet Trzeciego Wieku na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu	szkoła wyższa	http://www.ue.wroc.pl/universytet_iii_wieku/1817/universytet_trzeciego_wieku_oddzial_we_wroclawiu.html	1.04.2022

11.	Międzykulturowa Akademia Trzeciego Wieku Przy Ewangelikalnej Wyższej Szkole Teologicznej	szkoła wyższa	https://www.ewst.pl/matw/	1.04.2022
12.	Uniwersytet Otwarty przy Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu	szkoła wyższa	http://otwarty.up.wroc.pl/	1.04.2022
Województwo kujawsko-pomorskie				
13.	Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Miejskim Domu Kultury	dom, ośrodek kultury	http://mdkbarcin.com.pl/	1.04.2022
14.	Kujawski Uniwersytet Trzeciego Wieku	dom, ośrodek kultury	https://kpck.pl/kujawski-universytet-trzeciego-wieku/	1.04.2022
15.	Uniwersytet Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki	szkoła wyższa	http://www.u3w.byd.pl/id,1/strona-glowna	1.04.2022
16.	Kazimierzowski Uniwersytet Trzeciego Wieku	szkoła wyższa	http://kutw.pl/	1.04.2022
17.	Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym w Bydgoszczy	szkoła wyższa	http://utw.utp.edu.pl/	1.04.2022
18.	Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Chełmińskim Domu Kultury	dom, ośrodek kultury	https://chdk.pl/animacja-kultury/universytet-trzeciego-wieku/	1.04.2022
19.	Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Zarządzania Środowiskiem	szkoła wyższa	http://www.wszs.tuchola.pl/uczelnia/universytet3wieku	1.04.2022
20.	Włocławski Uniwersytet Trzeciego Wieku	centrum kształcenia ustawicznego	https://wutw.ckziu.wloclawek.pl/	1.04.2022
21.	Stowarzyszenie Włocławski Uniwersytet Seniora	stowarzyszenie	http://ksw.wloclawek.pl/dzialania/kujawsko-dobrzynski-universytet-trzeciego-wieku/stowarzyszenie-wloclawski-universytet-seniora/	1.04.2022
22.	Uniwersytet Trzeciego Wieku WSG Cekcyn – filia	szkoła wyższa	http://www.u3w.byd.pl/id,121/cekcyln	1.04.2022
23.	Uniwersytet Trzeciego Wieku WSG Brzoza – filia	szkoła wyższa	http://www.u3w.byd.pl/id,69/brzoza-gm-nowa-wies-wielka	1.04.2022

24.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Grudziądzu przy Wyższej Szkole Demokracji	szkoła wyższa	http://wsd.info.pl/universytet-trzeciego-wieku.html	1.04.2022
Województwo lubelskie				
25.	Uniwersytet Trzeciego Wieku Państwowej Szkoły Wyższej PSW im. Papieża Jana Pawła II	szkoła wyższa	http://www.utw.pswbp.pl/	2.04.2022
26.	Stowarzyszenie Biłgorajski Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	https://pl-pl.facebook.com/pages/category/Community-College/Uniwersytet-Trzeciego-Wieku-w-Bi-%C5%82goraju-153858741637297/	2.04.2022
27.	Lubelski Uniwersytet Trzeciego Wieku	organizacja pozarządowa	http://utw.lublin.pl/	2.04.2022
Województwo lubuskie				
28.	Drezdenecki Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	https://www.facebook.com/Uniwersytet-Trzeciego-Wieku-w-Drezdenku-211343455376558/	4.04.2022
29.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://utw-gorzow.pl/	4.04.2022
30.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Gubinie przy Gubińskim Domu Kultury	dom, ośrodek kultury	https://gdk24.pl/category/universytet-iii-wieku/	6.04.2022
31.	Zbąszyński Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	https://zbaszynek.pl/PL/3245/ZUTW/#	6.04.2022
32.	Uniwersytet Trzeciego Wieku we Wschowie	dom, ośrodek kultury	http://utw.zw.pl/	6.04.2022
Województwo łódzkie				
33.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Bełchatowie	dom, ośrodek kultury	https://www.mckbelchatow.pl/universytet-trzeciego-wieku	6.04.2022
34.	Łaski Uniwersytet Trzeciego Wieku	dom, ośrodek kultury	https://laskidomkultury.com.pl/utw/	8.04.2022
35.	Łęczycki Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://lutw.pl/	8.04.2022
36.	Uniwersytet Trzeciego Wieku – Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna	szkoła wyższa	http://www.utw.ahe.lodz.pl/	8.04.2022
37.	Uniwersytet Trzeciego Wieku Politechniki Łódzkiej	szkoła wyższa	https://www.p.lodz.pl/pl/universytet-trzeciego-wieku-politechniki-lodzkiej	8.04.2022

38.	Uniwersytet Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Informatyki i Umiejętności w Łodzi	szkoła wyższa	http://wsinf.edu.pl/p-5-Uniwersytet-III-Wieku	8.04.2022
39.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Aleksandrowie Łódzkim	biblioteka	https://www.alebiblioteka.pl/utw/	8.04.2022
40.	Bialski Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://www.biblioteka-bialarawska.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=29&Itemid=169	8.04.2022
Województwo małopolskie				
41.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Andrychowie	stowarzyszenie	http://utw.andrychow.eu/	8.04.2022
42.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Brzesku	dom, ośrodek kultury	https://mok-brzesko.pl/utw/	11.04.2022
43.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Chrzanowie	stowarzyszenie	http://www.utw.chrzanow.pl/	11.04.2022
44.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Dąbrowskim Domu Kultury w Dąbrowie Tarnowskiej	stowarzyszenie	http://www.utwdt.pl/	19.04.2022
45.	Uniwersytet Trzeciego Wieku Politechniki Krakowskiej w Centrum Pedagogiki i Psychologii PK	szkoła wyższa	http://www.cpip.pk.edu.pl/uniwersytet-trzeciego-wieku/	19.04.2022
46.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie	szkoła wyższa	https://utw.uek.krakow.pl/	19.04.2022
47.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie	szkoła wyższa	https://utw.urk.edu.pl/	19.04.2022
48.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie	szkoła wyższa	http://utw.upjp2.edu.pl/	19.04.2022

49.	Stowarzyszenie Limanowski Uniwersytet Trzeciego Wieku w Limanowej	stowarzyszenie	http://www.utw.limanowa.edu.pl/	19.04.2022
50.	Stowarzyszenie Sądecki Uniwersytet Trzeciego Wieku w Nowym Sączu	stowarzyszenie	http://www.sutw.pl/	19.04.2022
51.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Nowym Targu	stowarzyszenie	http://www.utw.nowy targ.pl/	19.04.2022
52.	Stowarzyszenie Rabczański Uniwersytet Trzeciego Wieku w Rabce Zdroju	stowarzyszenie	http://www.u3w.rabka-net.pl/	19.04.2022
53.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Suchej Beskidzkiej	szkoła wyższa	https://www.wste.edu.pl/studia/universytet-trzeciego-wieku	19.04.2022
54.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie	szkoła wyższa	http://utw.up.krakow.pl/	19.04.2022
Województwo mazowieckie				
55.	Stowarzyszenie Błoński Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://utw.blonie.pl/	21.04.2022
56.	Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Ośrodku Kultury	dom, ośrodek kultury	http://www.kulturagk.pl/utw	21.04.2022
57.	Stowarzyszenie „EUROPA I MY”	organizacja pozarządowa	http://www.europaimy.org/pl/nasze-dzialania/utw	22.04.2022
58.	Gminny Uniwersytet Trzeciego Wieku	organizacja pozarządowa	http://gutw.gminaleszno.pl/	22.04.2022
59.	Stowarzyszenie Radość Trzeciego Wieku. Miński Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://www.aktywnyseniormm.pl/	22.04.2022
60.	Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Politechnice Warszawskiej	szkoła wyższa	http://www.utw.pw.edu.pl/	22.04.2022
61.	Warszawski Uniwersytet Trzeciego Wieku im. Fryderyka Chopina	stowarzyszenie	http://wutw.waw.pl/	22.04.2022

62.	Uniwersytet Trzeciego Wieku Szkoły Wyższej PR	szkoła wyższa	http://collegiumverum.pl/uniwersytet-trzeciego-wieku/	22.04.2022
63.	Uniwersytet Trzeciego Wieku Collegium Civitas w Warszawie	szkoła wyższa	https://www.civitas.edu.pl/pl/oferta-edukacyjna/uniwersytet-trzeciego-wieku-collegium-civitas/czym-jest-utwcc	22.04.2022
64.	Pierwszy Żoliborski Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://utwzoliborz.pl/	22.04.2022
65.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Żyrardowie	stowarzyszenie	http://www.utwzyrardow.pl/	22.04.2022
66.	Uniwersytet Otwarty Trzeciego Wieku Towarzystwa Demokratycznego Wschód	organizacja pozarządowa	http://www.tdw.org.pl/tekst,uniwersytet-otwarty-trzeciego-wieku,218.html	22.04.2022
Województwo opolskie				
67.	Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej w Brzegu	szkoła wyższa	http://wshe.edu.pl/uniwersytet-trzeciego-wieku/	23.04.2022
68.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Uniwersytetu Trzeciego Wieku im. Marii Bilwin w Głucholazach	stowarzyszenie	http://www.utwglucholazy.pl/	23.04.2022
69.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://www.sutwkedzierzynkozle.pl/	23.04.2022
Województwo podkarpackie				
70.	Dębicki Uniwersytet Trzeciego Wieku Fundacja PRO EUROPÆ BONO	organizacja pozarządowa	http://www.dutw.pl/	23.04.2022
71.	Mielecki Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Towarzystwie Miłośników Ziemi Mieleckiej	stowarzyszenie	http://www.mutw.mielec.pl/	24.04.2022
72.	Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Państwowej Uczelni Zawodowej im. prof. Stanisława Tarnowskiego	stowarzyszenie	utw.puz.tarnobrzeg.pl	24.04.2022

73.	Akademia 50+ Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie	szkoła wyższa	https://wsiz.rzeszow.pl/uczelnia/jednostki-wsiiz/inne-jednostki/akademia-50-plus/	24.04.2022
Województwo podlaskie				
74.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Augustowie	stowarzyszenie	https://utwaugustow.blogspot.com/	24.04.2022
75.	Bielskie Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	https://www.facebook.com/Bielskie-Stowarzyszenie-Universytet-Trzeciego-Wieku-978960628899109/	24.04.2022
76.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Białymstoku	stowarzyszenie	http://utw.uwb.edu.pl/	24.04.2022
77.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Hajnówce	stowarzyszenie	http://www.utw.hajnowka.pl/	24.04.2022
78.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Wysokim Mazowieckiem	stowarzyszenie	http://www.wysokiemazowieckie.pl/index.php/universytet-trzeciego-wieku	24.04.2022
79.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Sokółce	stowarzyszenie	http://www.utwsokolka.cba.pl/	24.04.2022
80.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Łapach	biblioteka	https://bibliotekalapy.pl/nasza-dzialalnosc/universytet3wieku/	24.04.2022
81.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Grajewie	stowarzyszenie	http://e-grajewo.pl/wiadomosc,Uniwersytet_Trzeciego_Wieku,40115.html	24.04.2022
82.	Siemiatycki Uniwersytet Trzeciego Wieku	dom, ośrodek kultury	https://www.siemiatycke.eu/pl/informator-miejski/edukacja/universytet-trzeciego-wielku.html	24.04.2022
83.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Ciechanowcu	stowarzyszenie	https://www.facebook.com/pages/category/Non-Governmental-Organization--NGO-/UTW-w-Ciechanowcu-797726263700493/	24.04.2022
84.	Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Miejskim Ośrodku Kultury w Zambrowie	dom, ośrodek kultury	https://www.mokzambrow.pl/?tresc=uniwersytet	24.04.2022
Województwo pomorskie				
85.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Czersku	stowarzyszenie	https://czersk.pl/aktualnosci/71--universytet-trzeciego-wieku	24.04.2022
86.	Gdański Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	https://gutw.ug.edu.pl/	24.04.2022

87.	Uniwersytet Trzeciego Wiek Ateneum – Szkoły Wyższej w Gdańsku	szkoła wyższa	https://www.ateneum.edu.pl/oferta/uniwersytet-trzeciego-wieku/uniwersytet-trzeciego-wieku/	24.04.2022
88.	Uniwersytet Trzeciego Wiek Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku	szkoła wyższa	http://utw.awfis.net/	24.04.2022
89.	Pelpliński Uniwersytet Trzeciego Wiek	biblioteka	http://www.uniwersytet.pelplin.pl/	24.04.2022
90.	Gdańska Akademia Seniora	inna jednostka powołana przez urząd gminy, miasta	http://ckziu1.gda.pl/oferta-edukacyjna/gdanska-akademia-seniora	24.04.2022
91.	Uniwersytet Trzeciego Wiek w Redzie przy Stowarzyszeniu Przyjaciół Biblioteki	organizacja pozarządowa	http://www.biblioteka.reda.pl/uniwersytet-trzeciego-wieku/	24.04.2022
Województwo śląskie				
92.	Bielski Uniwersytet Trzeciego Wiek przy Akademii Techniczno-Humanistycznej	szkoła wyższa	https://www.utw.ath.bielsko.pl/	24.04.2022
93.	Uniwersytet Trzeciego Wiek przy Górnośląskiej Wyższej Szkole Handlowej im. W. Korfanteo	szkoła wyższa	https://www.gwsh.pl/utw/	24.04.2022
94.	Bytomski Uniwersytet Trzeciego Wiek przy Centrum Kształcenia Ustawicznego im. W. Korfanteo	centrum kształcenia ustawicznego	https://utw.bytom.pl/	24.04.2022
95.	Górnośląski Uniwersytet Trzeciego Wiek przy Centrum Kształcenia Ustawicznego Ekonomistów	centrum kształcenia ustawicznego	http://www.gutw.pl/index.php	24.04.2022
96.	Uniwersytet Trzeciego Wiek w Czeladzi	biblioteka	https://mbp.czeladz.pl/dla-czytelnikow/uniwersytet-iii-wieku	24.04.2022
97.	Uniwersytet Trzeciego Wiek przy Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej	szkoła wyższa	https://utw.pcz.pl/	24.04.2022
98.	Uniwersytet Trzeciego Wiek przy Pałacu Kultury Zagłębia	dom, ośrodek kultury	http://www.palac.art.pl/pl/strona/uniwersytet-iii-wieku	24.04.2022

99.	Gliwicki Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	https://utwgliwice.wordpress.com/	25.04.2022
100.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Jastrzębiu-Zdroju	szkoła wyższa	http://utw.us.edu.pl/jastrzebie	25.04.2022
101.	Jaworznicki Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://jaworznickiutw.pl/	25.04.2022
102.	Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Śląskim	szkoła wyższa	http://utw.us.edu.pl/	25.04.2022
103.	Uniwersytet Trzeciego Wieku WNoZ Śląskiego Uniwersytetu Medycznego	szkoła wyższa	https://sum.edu.pl/aktualnosci-i-komunikaty-utw-wnoz	25.04.2022
104.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Lublińcu	stowarzyszenie	http://utwlubliniec.blogspot.com/	25.04.2022
105.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://www.utwlazy.pl/	25.04.2022
106.	Porębski Uniwersytet Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Humanitas	szkoła wyższa	https://www.humanitas.edu.pl/UTW_Poreba	25.04.2022
107.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Uniwersytecie Śląskim Grupa Sosnowiec	szkoła wyższa	http://utw.us.edu.pl/sosnowiec	25.04.2022
108.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Wyższej Szkole Humanitas	szkoła wyższa	https://www.humanitas.edu.pl/UTW_UTW_Humanitas	25.04.2022
109.	Uniwersytet Trzeciego Wieku WFzOML Śląskiego Uniwersytetu Medycznego	szkoła wyższa	https://sum.edu.pl/aktualnosci-i-komunikaty	25.04.2022
110.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Świętochłowicach	stowarzyszenie	http://www.utw-swietochlowice.pl/	26.04.2022
111.	Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Zarządzania i Nauk Społecznych im. ks. Emila Szramka	szkoła wyższa	https://www.ka.edu.pl/tychy/universytet-trzeciego-wieku/	26.04.2022
112.	Uniwersytet Trzeciego Wieku WLZ Śląskiego Uniwersytetu Medycznego	szkoła wyższa	https://sum.edu.pl/aktualnosci-i-komunikaty-utw-wlz	25.04.2022

113.	Zawierciański Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	https://www.u3wzawiercie.pl/	26.04.2022
114.	Będziński Uniwersytet Trzeciego Wieku	instytucja pomocy społecznej	https://mops.bedzin.pl/36-butw-kategoria	26.04.2022
Województwo świętokrzyskie				
115.	Stowarzyszenie Świętokrzyski Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://www.sutw-kielce.pl/	26.04.2022
116.	Uniwersytet Seniorów	szkoła wyższa	https://uniwersytetotwartu.ujk.edu.pl/uniwersytet-seniorow/o-nas/	26.04.2022
117.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Łagowie	stowarzyszenie	http://www.lagowgmina.pl/asp/pl_start.asp?typ=23&menu=154&strona=1	26.04.2022
118.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości	stowarzyszenie	http://utw.wsbipl.edu.pl/index.php	26.04.2022
119.	Sandomierski Uniwersytet Trzeciego Wieku	szkoła wyższa	https://sandomierz.ujk.edu.pl/uniwersytet-iii-wieku/	26.04.2022
120.	Skarżyski Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	https://skarzynski-utw.pl/	26.04.2022
121.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Starachowicach	stowarzyszenie	http://utw.starachowice.pl/	26.04.2022
122.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Opatowie przy Starostwie Powiatowym	stowarzyszenie	https://ookopatow.com/uniwersytet-trzeciego-wieku	27.04.2022
123.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Busku-Zdroju przy Buskim Samorządowym Centrum Kultury	dom, ośrodek kultury	https://www.bsck.busko.pl/utw.html	27.04.2022
124.	Jędrzejowski Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://www.utwjedrzejow.pl/	27.04.2022
125.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Pińczowie przy Centrum Kultury	dom, ośrodek kultury	http://psck.pl/uniwersytet-trzeciego-wieku/o-uniwersytecie.html	27.04.2022
Województwo warmińsko-mazurskie				
126.	Bartoszycki Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://uniwersytet.bartoszyce.pl/	27.04.2022

127.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Braniewie	stowarzyszenie	https://www.facebook.com/Uniwersytet-Trzeciego-Wieku-w-Braniewie-250535925516751/	27.04.2022
128.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Działdowie	stowarzyszenie	http://www.utwdzialdowo.eu/	27.04.2022
129.	Uniwersytet Trzeciego Wieku i Osób Niepełnosprawnych w Elblągu	stowarzyszenie	http://www.utwion.elblag.pl/	27.04.2022
130.	Warmińsko-Mazurski Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	https://utw.olsztyn.pl/	27.04.2022
Województwo wielkopolskie				
131.	Gnieźnieński Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	https://gutw.edupage.org/	29.04.2022
132.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Lesznie	stowarzyszenie	https://www.utw.leszno.pl/	29.04.2022
133.	Uniwersytet Każdego Wieku Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu	szkoła wyższa	https://www.wsb.pl/poznan/studia-i-szkolenia/universytet-kazdego-wieku	29.04.2022
134.	Uniwersytet Trzeciego Wieku „Calisia”	stowarzyszenie	https://calisia.kalisz.pl/	29.04.2022
135.	Otwarta Wszechnica Ekonomiczna „ERGA OMNES” przy Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu	szkoła wyższa	https://ue.poznan.pl/pl/oferta-educacyjna,c3/universytet-iii-wieku,c362/	30.04.2022
136.	Gostyński Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://gutw.logostyn.pl/	30.04.2022
137.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Trzciance	stowarzyszenie	https://pl-pl.facebook.com/UniwersytetTrzeciegoWiekuTrzcianka/	30.04.2022
138.	Uniwersytet Trzeciego Wieku we Wronkach przy Wronieckim Ośrodku Kultury	dom, ośrodek kultury	https://wokwronki.pl/universytet-trzeciego-wieku.html	30.04.2022
Województwo zachodniopomorskie				
139.	Barlinecki Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie	http://www.utwbarlinek.pl/	30.04.2022
140.	Drawieński Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Towarzystwie Przyjaciół Ziemi Drawieńskiej	organizacja pozarządowa	https://www.facebook.com/Drawie%C5%84ski-Uniwersytet-Trzeciego-Wieku-164263294097179/	30.04.2022
141.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kołobrzegu	stowarzyszenie	http://utw.kolobrzeg.eu/	30.04.2022

142.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Politechnice Koszalińskiej	szkoła wyższa	http://utw.tu.koszalin.pl/	30.04.2022
143.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Stargardzie Szczecińskim	stowarzyszenie	https://www.utw.stargard.pl/	30.04.2022
144.	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Szczecinie	stowarzyszenie	http://www.sutw.szczecin.pl/chapter_129000.asp	30.04.2022